

Är en halv tablett ALLTID HALV DOS?

Hur ofta doserar du halva tabletter? Tänker du på vad det innebär för patienten framför dig?

- Den lilla tabletten som knappt går att få tag i med fumliga fingrar, hur ska jag kunna dela den? Har du tur finns det en skåra som kan hjälpa – men – att det finns en skåra innebär inte alltid att tabletten kan delas i två lika stora delar!

VARFÖR DELA EN TABLETT

Ibland kan det vara en fördel att dela en tablett, till exempel för att underlätta intag om tabletten är stor, eller anpassa doseringen om lämplig styrka saknas. Men alla tabletter kan inte delas, och en skåra är ingen garanti.

PROBLEM MED DELNING

I några examensarbeten på receptarieutbildningen har kunder tillfrågats om problem vid delning av tabletter. Det vanligaste problemet är att tabletterna smular, det problemet löses på olika sätt, antingen kasserar man smulorna och börjar om med en ny tablett, eller så samlar man ihop smulorna i två "lika stora" högar och använder en. Den totala dosen blir då mycket osäker.

Det är vanligare att tabletterna smular om man använder ett verktyg, normalt en kniv men även apotekets tablett-delare. Att dela en tablett kan också påverka patientens följsamhet, hänsyn behöver tas till patientens förmåga, t ex fingerfärdighet, muskelstyrka och syn.

Även för preparat som är OK att dela, innebär delning alltid en sämre doseringsnoggrannhet. Vikten på halvorna kommer alltid att variera, och smulor försvinner vid delningen. Läkemedel med smalt terapeutiskt fönster bör därför ordineras som halva tabletter med försiktighet.

SKÅRANS BETYDELSE

Varför har tabletterna en skåra om det inte är för att dela tabletten? Det finns flera skäl till att tabletter har skåror och alla tabletter med skåror kan inte delas i lika stora doser. Vissa tabletter har en icke-funktionell skåra som endast är till för identifiering av tabletten. I andra fall kan skåran vara avsedd för att underlätta nedsväljning, dvs. tabletten kan delas men båda halvorna skall intas vid ett och samma doseringstillfälle.

INFORMATION I FASS

Under 2014 kompletterades FASS-texten med Delbarhetsinformation, tyvärr saknas fortfarande information för många läkemedel, men informationen kompletteras efterhand. Endera av nedanstående standardtexter kan förekomma – fler exempel finns, kan krossas, delbarhetsinformation saknas med flera.

- "Brytskåran är inte till för att dela tabletten i lika stora doser utan enbart för att underlätta nedsväljning"
- "Skåran är inte avsedd för delning av tabletten"
- "Tabletten kan delas i två lika stora doser"

Endast det sista exemplet anger att du kan ordinera en halv tablett, och räkna med att dosen blir rätt. Den skrivningen får endast användas om tabletterna uppfyller de krav på dosnoggrannhet som beskrivs i den europeiska farmakopén. Kraven innebär i korthet att tablettalvornas vikt inte får variera mer än $\pm 15\%$. Viktspridningen kontrolleras endast för tabletter delade för hand och inte för tabletter delade med verktyg som rakblad eller kniv.

TABLETTER SOM INTE SKA DELAS

Tablettens uppbyggnad avgör till stor del om tabletten kan delas eller inte. För en depottablett eller enterotablett kan delning helt förändra tablettens funktion medan andra tabletter kan delas utan påverkan på frisättning eller upptag.

Att dela en depottablett kan få allvarliga konsekvenser, i synnerhet med högpotenta läkemedel som opioider. Risken är att frisättningshastigheten ökar, vilket i sin tur kan leda till överdosering. För en enterotablett finns inte den risken, men delning kan ändå förstöra tablettens funktion. Det beror på att de flesta enterotabletter har ett yttre polymerlager som måste vara intakt för att skydda den aktiva substansen från nedbrytning i magsäcken.

Vissa depot och enterotabletter är gjorda på ett sådant sätt att de går att dela, vanligen genom att dragera enskilda enheter (granulatkort) som sedan sätts ihop till en tablett.

Många dragerade tabletter är inte lämpliga att dela. Kapslar kan ibland tömmas på sitt innehåll, men pulvret/granulatkornen är svårt att dela lika.

Exempel på tabletter som inte ska delas

- Citalopram, tablett 10 mg
- Digoxin, tablett 0,13 mg
- Digoxin, tablett 0,25 mg - välj 0,13 mg
- Enalapril, tablett 2,5 mg
- Imovane, tablett 5 mg

Så här kan det se ut efter delning av tabletter hos Apotekstjänst AB. Cirka 4 000 halvorna ska produceras per dag. Svinnet kan bli stort.

UTBYTBARHET

Ordination av halva tabletter påverkar möjligheten att byta ut generiska läkemedel på apotek. Om en läkare ordinerat att patienten ska ta halva tabletter får utbyte endast ske om den generiska tabletten kan delas i två lika stora doser.

DOSPATIENTER

Våra dospatienter är ofta äldre och sköra patienter, och det finns behov av att dosera med lägre doser än vad som finns tillgängliga. Många av våra dospatienter får därför ordinationer på halva tabletter. Här tillkommer ytterligare problem, bland annat risken att de halva tabletterna smular sig ytterligare när de hamnar i påsen.

Levererande dosapotek ägnar många timmar åt att halvera tabletter, ca 2 000 tabletter per dag. Kassationen blir stor, särskilt för vissa preparat då de ofta blir smulor och inte två tydliga halvorna. Ibland smular halvorna efter dispensering i påsar, vilket gör att man måste gå in manuellt och göra en justering. Ibland har de smulats sönder på väg till patienten.

I de fall det finns preparat i aktuell styrka kontaktar dosleverantören förskrivaren för en ändring i ordinationen.

ALTERNATIV

Innan du ordinerar en halv tablett – tänk en gång till, finns det något annat alternativ.

Ibland kanske det är bättre att ge läkemedlet som en oral lösning, där doseringen kan anpassas bättre.

Några exempel på preparat som ofta ordinerar i halva tabletter och expedieras av dosapoteket, med förslag på alternativ.

HALV TABLETT	ALTERNATIV
Madopark	Madopark Quick mite*
Tegretol Retard 200 mg	Hermolepsin Retard 100 mg
Stesolid 5 mg	Stesolid 2 mg

*kan sväljas hel, ger samma effekt som en halv vanlig Madopark

MINDRE LÄMPLIGT ATT DELA TABLETTER ENLIGT FASS.

"Sinemet 12,5 mg/50 mg ...ger emellertid inte den optimala mängd karbidopa som krävs av många patienter." Hur blir det då med en halv tablett?

"Om en patient får en hypoglykemisk reaktion av 1 mg glimepirid dagligen, tyder detta på att kontroll med enbart diet sannolikt kan åstadkommas hos denna patient."

Vid halvering av lägsta dosen för perorala diabetespreparat, kanske du kan överväga utsättning. Vid behov av halvering av lägsta dosen för lugnande och sömntabletter kanske också uttrappning kan försökas, alternativt förlänga dosintervallen.

Lita inte på skåran, försök hitta andra alternativ!

Carina Westberg
Informationsapotekare
carina.westberg@ltv.se